

WI WARSAW INSTITUTE

–RAPORT SPECJALNY–

28/11/2018

BAŁKANY ZACHODNIE W KONTEKŚCIE RYWALIZACJI CHIN, ROSJI, TURCJI I UE

Region Bałkanów Zachodnich stanowią państwa Półwyspu Bałkańskiego, które po włączeniu w struktury Unii Europejskiej: w 2004 roku Węgier i Słowenii, w 2007 roku Bułgarii i Rumunii oraz w 2013 roku – Chorwacji zostały otoczone przez wspólnotę. Do państw Regionu Bałkanów Zachodnich, które nie zostały włączone w struktury UE należą: Albania oraz państwa powstałe w wyniku rozpadu Jugosławii (z wyjątkiem Słowenii) takie jak: Bośnia i Hercegowina, Była Jugosłowiańska Republika Macedonii (ang. FYROM), Czarnogóra, Serbia i Kosowo.

ANALIZA PORÓWNAWCZA PAŃSTW REGIONU BAŁKANÓW ZACHODNICH

UE od lat prowadzi politykę, której celem jest wspieranie stopniowej integracji państw Bałkanów Zachodnich z Unią. Po przystąpieniu Chorwacji do UE oficjalnymi kandydatami są: Czarnogóra, Serbia, była Jugosłowiańska Republika Macedonii i Albania.

Negocjacje akcesyjne rozpoczęto już z Czarnogórą i Serbią (otwarte rozdziały negocjacyjne), natomiast Bośnia i Hercegowina oraz Kosowo nadal posiadają status krajów potencjalnie kandydujących. Na potrzeby tego raportu Albania zostanie wyłączona z analizy, ponieważ dominującym elementem rozpatrywania wyzwań większości państw regionu Bałkanów Zachodnich jest dziedzictwo wojny w Jugosławii z lat 90. XX wieku.

Przyłączenie się do Unii Europejskiej Bałkanów Zachodnich wydaje się procesem nieuniknionym ze względów geopolitycznych.

W konsekwencji tych zjawisk, przyłączenie się do Unii Europejskiej Bałkanów Zachodnich wydaje się procesem nieuniknionym ze względów geopolitycznych. Pozostawienie regionu Bałkanów Zachodnich poza oddziaływaniem Unii Europejskiej byłoby szkodliwe dla wspólnoty, ponieważ region ten stanowi ważny szlak tranzytowy z Północy na Południe Europy oraz położony jest na szlaku gazociągu Południowego planowanego przez Rosję. Destabilizacja w regionie prowadziłaby również do kryzysu migracyjnego, który bezpośrednio oddziaływałby na państwa UE.

W 2003 roku na szczycie UE-Bałkany Zachodnie podkreślono, że przyszłością regionu jest akcesja wszystkich państw do Unii Europejskiej. Jedynym państwem z tego regionu, które w 2013 roku przystąpiło do Unii Europejskiej była Chorwacja stając się 28 państwem Wspólnoty. Według komunikatu Komisji Europejskiej z lutego 2018 roku, kolejnymi państwami, które mogłyby do 2025 roku wstąpić do UE są Czarnogóra oraz Serbia. Albania oraz była Jugosłowiańska Republika Macedonii (na potrzeby raportu określana Macedonią) czynią postępy w przygotowaniach do rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych z UE. Bośnia i Hercegowina

prowadząc konstruktywny dialog z UE mogłaby stać się kolejnym państwem kandydującym do UE. Kwestia Kosowa nadal pozostaje nieuregulowana, ze względu na to, że część państw UE, w tym Słowacja, Grecja, Cypr, Hiszpania i Rumunia nie uznają państwowości tego kraju. W regionie Bałkanów Zachodnich Kosowa nie uznają - Serbia oraz Bośnia i Hercegowina.

Według rankingu demokracji, przeprowadzonego w 2017 roku przez The Economist jedynie Chorwację i Serbię zakwalifikowano jako państwa o „niedoskonałym” systemie demokratycznym. Pozostałe państwa regionu Bałkanów Zachodnich zostały zakwalifikowane jako państwa o systemie „mieszanym”, plasując się wśród takich państw jak Ukraina czy Mołdawia. W rankingu tym nie umieszczono pozycji Kosowa.

Państwa Bałkanów Zachodnich, z wyjątkiem Albanii, były areną wojny w latach 90. XX wieku. Skutkiem wojny bałkańskiej był rozpad Jugosławii oraz powstanie nowych państw, których uznanie stanowiło wyzwanie dla wspólnoty międzynarodowej.

Intensywność działań wojennych w regionie była zróżnicowana i wynikała z podziału etnicznego poszczególnych państw. Warunki zakończenia wojny bałkańskiej zawarte w porozumieniu z Dayton z 1995 roku, nadal mają wpływ na rozwój poszczególnych państw. Najbardziej złożona sytuacja polityczna ma miejsce w Bośni i Hercegowinie. Utworzony tu kantonalny system polityczny, składający się z dwóch podstawowych jednostek administracyjnych - Republiki Serbskiej, zamieszkałej przez Serbów, oraz Federacji Bośni i Hercegowiny, zamieszkałej

Skutkiem wojny bałkańskiej był rozpad Jugosławii oraz powstanie nowych państw, których uznanie stanowiło wyzwanie dla wspólnoty międzynarodowej.

przez Chorwatów i Boszniaków (ludność muzułmańska), przy jednoczesnym nadzorze instytucji nadrzędnej, jaką jest Wysoki Przedstawiciel dla Bośni i Hercegowiny, komplikuje zarządzanie tym państwem. Taka struktura polityczna, z jednej strony zabezpiecza państwo przed rozpadem, z drugiej natomiast paraliżuje wszelkie działania na szczeblu federalnym, który wymaga jedności wszystkich stron. Konflikt na terenach Macedonii przybrał formę wojny domowej pomiędzy ludnością macedońską i albańską. Albańczycy zamieszkujący obszar położony przy granicy z Kosowem, w 2000 roku próbowali wywołać powstanie przeciwko rządowi w Skopje. Celem powstania było między innymi uznanie języka albańskiego jako języka urzędowego w Macedonii. Ten wewnętrzny konflikt rozprzestrzenił się także ze względu na działania zbrojne w Kosowie tzw. Armii Wyzwolenia Kosowa (alb. Ushtria Çlirimtare e Kosovës, UÇK). Miejscem konfliktu na Bałkanach w latach 90. XX wieku były Chorwacja, Bośnia i Hercegowina, dla których pokój zaprowadzono porozumieniem z Dayton, a także Kosowo, w którym wojna została

zakończona interwencją NATO w Serbii. Konflikty te oddziaływały na pozostałe państwa oraz regiony, wpływając tym samym na proces integracji europejskiej państw Bałkanów Zachodnich. Wprawdzie Czarnogóra oraz Macedonia zostały ominięte przez główne działania wojenne, to biorąc pod uwagę istotny udział ludności albańskiej wśród obywateli tych państw oraz bliskość Kosowa, konsekwencje wojny z 1999 w Kosowie stanowią zagrożenie dla ich bezpieczeństwa. Połączenie Kosowa z Albanią lub włączenia do Kosowa terytoriów czarnogórskich i macedońskich może stanowić zagrożenie dla tych państw.

Warunki zakończenia wojny bałkańskiej zawarte w porozumieniu z Dayton z 1995 roku, nadal mają wpływ na rozwój poszczególnych państw.

BAŁKANY ZACHODNIE JAKO ZAPLECZE CHIŃSKIE W EUROPIE

Znaczenie regionu Bałkanów Zachodnich dla światowych mocarstw jest odmienne. Chiny są przykładem państwa, którego polityka wobec Bałkanów Zachodnich różni się od innych. Ze względu na oddalenie geograficzne od regionu Bałkanów Zachodnich Chiny nie posiadają bezpośrednich politycznych instrumentów integrujących ten region z Państwem

**MACEDOŃSKI PREMIER NIKOLA GRUEVSKI Z CHIŃSKIM ODPOWIEDNIKIEM LI KEQIANGIEM.
PEKIN 2015
ŹRÓDŁO: KIM KYUNG-HOON-POOL/GETTY IMAGES**

Środka. Działania chińskie na Bałkanach związane są przede wszystkim z budową tak zwanego „Nowego Jedwabnego Szlaku”, który ma stanowić nową oś współpracy Chin z Europą. Bałkany Zachodnie są regionem, w którym procedury demokratyczne oraz transparentność w podejmowaniu decyzji są znacznie słabiej rozwinięte niż w państwach Unii Europejskiej. Chiny próbują wykorzystać taki stan rzeczy do wprowadzenia swoich rozwiązań infrastrukturalnych. W tym celu umowy podejmowane są na szczeblu rządowym, gdzie zasady funkcjonowania chińskich firm są przedmiotem politycznych negocjacji, a nie reguł wolnych przetargów. Chiny podejmując decyzje o inwestycji w danym państwie nie kierują się kryterium jego demokratyzacji, dlatego też Pekin zaoferował część inwestycji w państwach, w których UE odmówiła wsparcia

ekonomicznego ze względu na łamanie zasad demokracji. Z kolei w Republice Serbskiej (Bośnia i Hercegowina) Chiny zaoferowały pomoc przy budowie autostrad po tym jak przywódca tej jednostki administracyjnej Milorad Dodik został objęty sankcjami Stanów Zjednoczonych za łamanie

**Chiny podejmując
decyzje o inwestycji
w danym państwie
nie kierują się
kryterium
jego demokratyzacji.**

Chiny traktują region Bałkanów Zachodnich jako zaplecze regionalne przy projektach infrastrukturalnych mających połączyć Państwo Środka z Europą Zachodnią.

reguł porozumienia z Dayton. W Macedonii doszło natomiast do skandalu korupcyjnego, w którym lokalni politycy weszli w układ z państwową chińską firmą budującą autostrady w tym państwie, co naraziło budżet państwa na straty. Wydaje się, że Chiny traktują region Bałkanów Zachodnich jako zaplecze regionalne przy projektach infrastrukturalnych mających połączyć Państwo Środka z Europą Zachodnią. Bałkany Zachodnie z jednej strony posiadają możliwość pozyskania kapitału chińskiego na inwestycje w swoich państwach, a z drugiej takie działania prowadzą do uzależnienia lokalnych gospodarek od potężnego rynku chińskiego. Budowanie relacji z Chinami w oparciu o nietransparentne działania lokalnych polityków będzie miało podwójny wymiar. Po pierwsze, zahamowane zostaną reformy konieczne do akcesji do UE, a po drugie chińscy inwestorzy będą monopolizować lokalne rynki, wypychając z nich zarówno lokalnych, jak i zagranicznych inwestorów.

GEOPOLITYCZNE INTERESY ROSJI NA BAŁKANACH ZACHODNICH

Przemiany polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej zarówno w latach 90. XX wieku, jak i w roku 2000 ograniczyły wpływy Rosji w Europie. Szczególnie przystąpienie do UE dawnych państw satelickich oraz niektórych republik powstałych w wyniku rozpadu ZSRR oraz Jugosławii (Polski, Czech, Słowacji, Słowenii, Węgier, Litwy, Łotwy, Estonii w 2004 roku i Bułgarii i Rumunii w 2007 roku) stanowiło zagrożenie dla interesów Moskwy w Europie. Tradycyjne więzy Rosji z państwami słowiańskimi i prawosławnymi prowadziły do budowy silnych więzów pomiędzy Rosją a Serbią, Czarnogórą i Macedonią. Rosja, sprzeciwiała się zarówno działaniom zbrojnym NATO w Serbii (także na forum ONZ), jak i nie uznała niepodległości Kosowa. Można stwierdzić, że w wymiarze międzynarodowym Rosja prowadzi dwutorową politykę wobec regionu Bałkanów Zachodnich. Po pierwsze, utrzymując pozytywne relacje z Serbią, Czarnogórą i Macedonią Rosja buduje strefę wpływów, opierając się na ugrupowaniach tradycjonalistycznych i nacjonalistycznych w tych państwach, które albo sprzeciwiają się integracji z Unią Europejską albo prowadzą działania uniemożliwiające zbliżenie z UE. Jednocześnie, Rosja forsuje budowę gazociągu południowego, który ma przechodzić

Rosja buduje strefę wpływów, opierając się na ugrupowaniach tradycjonalistycznych i nacjonalistycznych.

PRZEDSTAWICIELE „NOCNYCH WILKÓW” MASZERUJĄ
W DZIEŃ NIEPODLEGŁOŚCI REPUBLIKI SERBSKIEJ BIH -BANJA LUKA
ŹRÓDŁO: FOREIGN POLICY REASERCH INSTITUTE

przez terytoria państw Bałkanów Zachodnich. Podstawowym warunkiem przyłączenia Macedonii do UE jest normalizacja stosunków z Grecją, która z kolei sprzeciwia się utrzymaniu nazwy państwa odnoszącego się do jej tradycji historycznej. Wsparcie rosyjskie dla sił nacjonalistycznych w Macedonii, próbujących zablokować porozumienie z Grecją będzie prowadziło do zawieszenia relacji tego państwa z UE. Podobne działania destabilizujące integrację ze strukturami Euro-Atlantyckimi miały miejsce w Czarnogórze, gdzie w 2016 roku grupa prorosyjskich najemników próbowała doprowadzić do zamach stanu, przed zakończeniem akcesji tego państwa do NATO. Celem takich działań Moskwy jest przede wszystkim wyeliminowanie UE i NATO z regionu Bałkanów Zachodnich. Rosja nie posiada zarówno odpowiednich środków,

Rosja nie posiada odpowiednich środków i odpowiedniej oferty integracyjnej dla państw regionu, które stanowiłyby konkurencję dla EU.

jak i odpowiedniej oferty integracyjnej dla państw regionu, które stanowiłyby konkurencję dla EU, próbuje zatem nie dopuścić do ustanowienia transparentnych reguł funkcjonowania w tych państwach. W wymiarze gospodarczym Rosja, podobnie

POWITANIE PREZYDENTA ERDOGANA W SERBSKIM NOVIM PAZARZE
POD CZAS WIZYTY W 2017 ROKU
ŹRÓDŁO: YAHOO NEWS

jak Chiny chce zbudować w regionie Bałkanów Zachodnich swoje zaplecze gospodarcze, które będzie funkcjonować według reguł ustanowionych przez Moskwę.

NEOSMANIZM TURECKI W REGIONIE BAŁKANÓW ZACHODNICH

Z pośród analizowanych mocarstw, Republika Turcji, od podbojów tureckich w XIV wieku posiada najsilniejsze więzy historyczne z regionem Bałkanów Zachodnich. Imperium Osmańskie, pod dowództwem Sułtana Murada pokonało w 1389 roku pod Kosowym Polem wojska serbskiego księcia Lazara. W mentalności ludności chrześcijańskiej, zamieszkującej Półwysep Bałkański bitwa ta stanowiła ważny symbol oporu przeciwko Turkom.

**Turcja stara się
budować swoją strefę
wpływu bazując
na państwach
składających
się z większości
muzułmańskiej
takich jak Albania,
Bośnia i Hercegowina
czy Kosowo.**

Współcześnie Turcja stara się budować swoją strefę wpływów bazując na państwach składających się z większości muzułmańskiej takich jak Albania, Bośnia i Hercegowina czy (nie w pełni uznawane międzynarodowo) Kosowo. Rozszerzeniem tej strefy wpływów są muzułmańskie regiony w Serbii (Sandżak) i Czarnogórze czy obszary zamieszkiwane przez muzułmańskich Albańczyków w Macedonii (okolice Tetowa). Ankarę próbuje rozszerzać swoje wpływy na państwa niemuzułmańskie prowadząc konstruktywny dialog, zorientowany na współpracę w dziedzinie ekonomii z Serbią, Chorwacją czy w mniejszym zakresie z Czarnogorą.

Głównym wyznacznikiem współczesnej dyplomacji tureckiej jest polityka nazywana: „zero problemów z sąsiadami” polegająca na budowaniu konstruktywnych relacji ze swoim najbliższym otoczeniem. W regionie „Bałkanów Zachodnich”, Turcja skutecznie prowadziła tę politykę już w okresie wojny w latach 90. XX wieku, w trakcie której Istambuł był miejscem konferencji pokojowych, na które zapraszane były wszystkie strony konfliktu (Serbowie, Boszniacy, Chorwaci).

Intensyfikacja relacji pomiędzy państwami Bałkanów Zachodnich nastąpiła w drugiej połowie 2010 roku. W okresie tym, szczególnie odnotowano wzrost znaczenia relacji państwowych na osi Ankarę- Belgrad. W 2017 roku odbyły się dwie przełomowe wizyty - prezydenta Serbii w Ankarze oraz przywódcy Turcji w Belgradzie. Ekspansja turecka na Bałkanach jest wynikiem wycofania się Turcji z dialogu akcesyjnego z Unią Europejską oraz wzrostem tendencji określanych mianem neosmanizmu w Republice Turcji. Unia Europejska rozpoczęła z Turcją negocjacje akcesyjne

Ekspansja turecka na Bałkanach jest wynikiem wycofania się Turcji z dialogu akcesyjnego z Unią Europejską.

w 1999 roku. Jednak na skutek braku akceptacji ze strony Unii Europejskiej oraz przemian politycznych, które zaszły na przestrzeni ostatnich lat proces akcesyjny Turcji do Unii Europejskiej został wstrzymany. Jednocześnie, Turcja pod przywództwem Recepty Erdogana z Partii Sprawiedliwości i Rozwoju, wprowadziła nowe elementy w polityce zagranicznej. Do momentu załamania się procesu akcesyjnego, jakim było wprowadzenie zmian ustrojowych w Turcji, Ankarę prowadziła politykę skoncentrowaną na budowaniu silnych relacji z Europą Zachodnią oraz Stanami Zjednoczonymi. Odrzucenie przez Turcję idei integracji europejskiej, wymusiło na Ankarze budowę nowej strefy wpływów, w której państwo tureckie mogłoby uzyskać pozycję lidera. Bałkany Zachodnie będące poza Unią Europejską oraz posiadające silne więzy historyczne z Turcją wydają się naturalnym zapleczem wpływów gospodarczych i politycznych Ankary. Zważywszy na wzrost gospodarki tureckiej wynoszący w 2017 roku około 7% oraz spadek bezrobocia o 2 pkt % do poziomu 10%, możliwości oddziaływania Turcji w regionie znacznie wzrosły. Otwartym jest pytanie, na ile ekspansja polityczna i ekonomiczna Turcji w regionie Bałkanów Zachodnich jest konkurencyjna dla projektu europejskiego

SZCZYT UE-BAŁKANY ZACHODNIE. SOFIA, 2018 ROK
ŹRÓDŁO: CONSILIUM.EUROPA.EU

w regionie. Wydaje się że turecki neoosmanizm nie stanowi alternatywy dla Unii Europejskiej, jednak wpływy Turcji, będącej państwem zmierzającym w kierunku budowy ustroju autorytarnego mogą być wyzwaniem w procesie reformowania Bałkanów Zachodnich zgodnie z zasadami demokratycznego państwa prawa.

UNIA EUROPEJSKA JAKO NORMATYWNA SIŁA NA BAŁKANACH ZACHODNICH

Obecność Unii Europejskiej w regionie Bałkanów Zachodnich wydaje się najtrwalsza wśród wyżej wymienionych mocarstw. Obietnica przyłączenia regionu do UE z 2003 roku jest nadal aktualna. Największym zagrożeniem dla powodzenia tego projektu jest słabość instytucjonalna państw Bałkanów Zachodnich, regres w procesie budowy demokratycznych standardów państwa prawa

Obietnica przyłączenia regionu do UE z 2003 roku jest nadal aktualna.

oraz przeciwdziałania korupcji. Stagnacja procesu integracji europejskiej na Bałkanach Zachodnich doprowadziła do zaniepokojenia elit UE. W maju 2018 roku podczas Szczytu UE-Bałkany Zachodnie w Sofii poprzedzonego wizytami przewodniczących Komisji Europejskiej i Rady Europejskiej w stolicach wszystkich państw regionu, doszło do intensyfikacji dialogu z państwami regionu. Propozycja wzmocnienia dialogu pomiędzy Bałkanami Zachodnimi a Unią Europejską miałyby polegać na bliskiej

współpracy sektorowej i infrastrukturalnej pomiędzy poszczególnymi państwami a UE przed formalną akcesją. Takie rozwiązanie wydaje się korzystne dla elit państw regionu, które mogą korzystać z doraźnej pomocy UE, jednocześnie nie wprowadzając reform demokratycznych, które mogłyby podważyć ich wiarygodność na krajowej scenie politycznej. Proces integracji europejskiej nie jest spowolniony jedynie przez stronę bałkańską. Społeczeństwa UE są w większości przeciwne nowym rozszerzeniom wspólnoty. Obywatele Unii Europejskiej obawiają się włączenia do swojego grona państw, które borykają się z konfliktami wewnętrznymi oraz mają niewydolne struktury administracji wewnętrznej. Przyjęcie takich państw do UE wiązałoby się z wprowadzeniem kolejnych kwestii konfliktowych (spór wokół Kosowa, spór Republiki Serbskiej z Federacją BiH czy kwestia albańska w Czarnogórze i Macedonii) do agendy europejskiej. Na etapie przedakcesyjnym istnieje wiele mechanizmów dyscyplinujących państwa kandydujące. W przypadku wstąpienia państwa do UE te możliwości są ograniczone. Stąd głównym argumentem przeciwko zbyt wczesnemu przyjmowaniu nowych państw do UE, może być przykład Bułgarii. Unia Europejska nie wymusiła na rządzie w Sofii wprowadzenia odpowiednich reform np. w wymiarze sprawiedliwości. Dlatego też, po przystąpieniu tego państwa do UE nie istniała formalna możliwość wymuszenia reform. Podobne obawy związane są z przyszłymi akcesjami do UE państw Bałkanów Zachodnich. Możliwy scenariusz budowy relacji z państwami Bałkanów Zachodnich będzie dotyczył prawdopodobnie jak najściślejszego włączenia regionu w inicjatywy, które ograniczą zasięg wpływów pozostałych zainteresowanych stron. Unia Europejska w odróżnieniu od Chin, Rosji oraz Turcji stara się prowadzić politykę

z zakresu *soft power*, która nie forsuje jednego modelu geopolitycznego lub uzależnienia ekonomicznego a raczej próbuje stymulować państwa do działań zmierzających do budowy systemu opartego na rządach prawa.

Unia Europejska w odróżnieniu od Chin, Rosji oraz Turcji stara się prowadzić politykę z zakresu *soft power*.

GŁÓWNE ELEMENTY RYWALIZACJI MOCARSTW W REGIONIE BAŁKANÓW ZACHODNICH

Wszystkie strony wymienione w tym raporcie mają odmienne interesy w regionie Bałkanów Zachodnich, jednak nie zawsze są one sprzeczne. Zarówno Chiny, jak i Turcja w wymiarze politycznym nie są przeciwne integracji europejskiej regionu Bałkanów Zachodnich.

Biorąc pod uwagę wymiar gospodarczy „Nowego Jedwabnego Szlaku”, wejście regionu Bałkanów Zachodnich do UE byłoby korzystne, ponieważ eliminowałoby bariery celne na granicach z Unią Europejską i usprawniło wymianę handlową z Europą Zachodnią stanowiącą podstawowy rynek ekspansji ekonomicznej Chin.

W wymiarze politycznym rywalizacja przebiega głównie na osi Bruksela-Moskwa. Rosja tracąc możliwość bezpośredniego oddziaływania na Bałkany Zachodnie utraciłaby

ostatni bastion swoich wpływów poza państwami wchodzącymi w skład Wspólnoty Niepodległych Państw. Linia podziałów interesów politycznych na Bałkanach w ujęciu historycznym przebiegała pomiędzy Turcją a Rosją, jednakże współcześnie ambicje polityczne Turcji wydają się nie wkraczać na obszar sporny z Rosją.

Natomiast w wymiarze gospodarczym wszystkie strony są wobec siebie konkurencyjne. Państwa Bałkanów Zachodnich mogą wejść w silną zależność ekonomiczną zarówno ze strony Chin, prowadzących ekspansyjną politykę gospodarczą, jak również ze strony Rosji rozbudowującej swoją infrastrukturę energetyczną lub Turcji próbującej budować swoją strefę wpływów w regionie. ■

Autor: Jakub Lachert

Jakub Lachert jest doktorantem na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. Jego zainteresowania badawcze to: polityka sąsiedztwa Unii Europejskiej, w tym, w szczególności, polityka wschodnia, Partnerstwo Wschodnie, Bałkany Zachodnie w procesie integracji z UE.

© COPYRIGHT 2018 Warsaw Institute

Opinie zawarte w niniejszej publikacji odzwierciedlają wyłącznie poglądy autorów.

W WARSAW
INSTITUTE

Warsaw Institute
ul. Wilcza 9, 00-538 Warszawa, Polska
+48 22 417 63 15
office@warsawinstitute.org